

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ



МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ЕТИКА І ЕСТЕТИКА”
(для бакалаврів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри філософії *О. В. Пустовітом*

Затверджено на засіданні кафедри філософії (протокол № 16 від 17.09.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Пустовіт О. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Етика і естетика” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 30 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, план самостійної роботи, теми рефератів, питання для самоконтролю, тестові завдання, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Естетика і етика — розділи філософії. На думку німецького філософа ХХ ст. Мартіна Хайдеггера, сутність філософії полягає в пізнанні світу людиною й людини світом. Йдеться про так звані одвічні питання філософії: що таке щастя; що таке прекрасне; чи може бути прекрасним життя людини, як і за яких умов?

Такі питання неможливо вирішити остаточно. Кожне з них має тисячолітню історію. Найвидатніші мислителі, намагаючись відповісти на ці питання, зробили кожен свій внесок до скарбниці загальнолюдської мудрості. За визначенням Арістотеля, етика — це “філософія, що стосується людини”; Еріх Фромм, розмірковуючи про проблеми етики, вважав, що “мистецтво жити” повинно спиратись на теоретичну “науку про людину”. Розмірковуючи про будь-яке мистецтво, слід звернутись до його філософії; філософія мистецтва — це естетика. Усвідомлена ще в сиву давнину єдність істини, добра і краси зумовлює можливість поєднання естетики і етики в цілісний курс.

Цей курс має на меті ознайомити зі спадком видатних філософів, тому що кожна людина стоїть перед дилемою: вирішувати найважливіші питання власного життя самостійно або скористатися досвідом, накопиченим людством упродовж століть.

Основи курсу викладені в посібнику О. В. Пустовіта “Етика і естетика” (2006 р.).

У подальшому тексті у формулюванні завдань наводяться посилання на відповідні сторінки цього видання.

ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I. Від античності до XVIII ст.

Тема 1. Етика і естетика античності

Прочитайте висловлювання Демокріта (с. 255).

Як ви розумієте заклик “не шукати насолоди у тому, що смертно”?

Що таке “насолода, пов’язана з прекрасним”? Наведіть приклади. Чи можлива насолода, пов’язана з потворним?

Напишіть невелику роботу на тему “Насолода і її роль в людському житті”.

Прочитайте фрагменти творів Платона “Апологія Сократа”, “Протагор”, “Горгій”, “Бенкет” (ст. 257–325).

Чому Сократа можна вважати попередником християнської етики?

Центральна категорія етики Платона — справедливість. Напишіть есе на тему “Справедливість та її роль в житті суспільства”.

Проаналізуйте твори Епікура, Сенеки, Епіктета (с. 325–371).

Напишіть невелику роботу на тему “Влада долі і свобода людини”.

Література [2; 3; 8; 15; 21; 22]

Тема 2. Етика і естетика середньовіччя

Прочитайте фрагменти Біблії і працю Ю. Бородея “Міф і культура” (с. 376–408).

Охарактеризуйте етику і естетику середньовіччя. Центральна категорія християнської етики — любов (милосердя). Напишіть есе на тему “Любов у розумінні мислителів християнства”.

Як виявляється символізм християнського мистецтва?

Чому твір Данте “Divina Commedia” — вірець християнського мистецтва?

Що пише Августин Аврелій про природу і завдання мистецтва?

Як розуміли прекрасне мислителі доби середньовіччя?

Чому етику християнства можна назвати етикою любові?

Напишіть невелику роботу на тему “Прекрасне як утілення Бога”.

Література [1; 3; 7; 21; 22]

Тема 3. Естетика і етика доби Відродження

Прочитайте твори Петрарки, Шекспіра, Монтеня (с. 444–468).

Охарактеризуйте ренесансний гуманізм.

Чи справді людина творить власну долю? Обґрунтуйте відповідь.

Відмінності світогляду католиків і протестантів.

Напишіть невелику роботу на тему “Ренесансний антропоцентризм: людина як найшляхетніше створіння Бога”.

Література [3; 4; 8; 10; 13; 15]

Змістовий модуль II.

Тема 4. Етика і естетика XVII–XIX ст.

Прочитайте твори Шамфора, Якімовича, Крилова, Сковороди (с. 470–478, 575–579).

Охарактеризуйте раціоцентризм доби Просвітництва. Чи згодні Ви з твердженням Декарта: “Мислю, отже, існую”? Обґрунтуйте відповідь.

Прочитайте фрагменти твору Б. Паскаля “Думки” (с. 455–468). Як описав Паскаль двоїсту природу людини? Чи згодні Ви з його висновками?

Влада розуму — центральна ідея філософії доби Просвітництва. Чи може влада розуму спричинити жорстокість? Як пов’язані ідеї філософів-просвітників з терором часів французької революції? Відповіді на ці складні питання допоможе ознайомлення з творами О. Пушкіна і коментарем до них (с. 478–575).

Напишіть невелику роботу “Влада розуму та її наслідки”. Використовуючи коментар до трагедії О. С. Пушкіна “Моцарт і Сальєрі”, напишіть есе на тему “Справедливість і милосердя (любов) — як їх поєднати?”

Література [3; 5; 9; 11; 17]

Тема 5. Етика та естетика у філософії постмодерну

Прочитайте твори В. Розанова, Шестова, Ф. Достоєвського, Парамонова, Вітгенштейна, Е. Фромма, Б. Заходера (с. 606–665).

Як Ви зрозуміли висловлювання В. Розанова про етику Ф. Достоєвського?

Розкрийте філософські основи постмодерну.

У чому полягає етична концепція Вітгенштейна? Напишіть есе на тему “Незбагненність добра”.

Охарактеризуйте основні положення етики Е. Фромма.

Література [5; 6; 8; 11; 22]

ТЕМИ ДЛЯ РЕФЕРАТІВ

1. Естетика та етика античності.
2. Естетика та етика середньовіччя.
3. Естетика доби Ренесансу.
4. Естетика доби Просвітництва.
5. Естетика Романтизму.
6. Геній як категорія естетики романтизму.
7. Уявлення про прекрасне в історії естетики.
8. Прекрасне та потворне в житті та мистецтві.
9. Комічне як естетична категорія.
10. Про природу гумору.
11. Мода як феномен культури.
12. Семантика одягу.
13. Творчість і самореалізація особи.

14. Етика Г. Сковороди.
15. Аполонічне та діонісійське начала в мистецтві та історії культури.
16. Етика Ф. Ніцше.
17. Іронія як естетична категорія.
18. І. Кант про природу генія.
19. Філософ і влада (на матеріалі поеми О. С. Пушкіна “Анджело”).
20. Платонівська концепція ідеальної держави: влада філософів.
21. Категорія щастя в етиці Арістотеля: блаженство споглядання.
22. Стоїцизм і епікуреїзм: дві концепції щастя.
23. Етика Канта.
24. Естетика Канта.
25. Вчення і доля Сократа (“Сократ — втілена філософія” К. Маркса).
26. Естетика Платона (діалоги “Гіппій Більший”, “Бенкет”).
27. “Нікомахова етика” Арістотеля.
28. Етика християнства (Нагорна проповідь).
29. Життя Ісуса Христа як втілення християнського етичного ідеалу.
30. Символізм християнського мистецтва.
31. Ренесансний титанізм (О. Лосєв. Естетика Відродження).
32. Неоплатонізм і естетика Відродження.
33. Леонардо да Вінчі як теоретик мистецтва (“Книга про живопис”).
34. Шопенгауер про природу генія.
35. Етика Шопенгауера (“Світ як воля і уявлення”).
36. Естетика Г. Гегеля.
37. Естетика класицизму.
38. “Наука поезії” Горация і “Мистецтво поетичне” Буало: подібність і відмінності.
39. Естетика барокко.
40. Українське барокко: література, архітектура, музика.
41. Художній образ у поезії барокко Маріно і Гонгора.
42. Проблема самогубства в античній і християнській етиці.
43. Етика Сенеки (“Моральні листи до Луцилія”).
44. Паскаль про природу людини (“Думки”).
45. Етика Монтеня.
46. Протестантська етика (М. Вебер. Протестантська етика і дух капіталізму).
47. Теорія естетичного виховання Ф. Шіллера.
48. Філософія мистецтва Ф. Шеллінга.

49. Концепція синтезу мистецтв в естетиці романтизму.
50. Кіркегор як теоретик мистецтва (П. П. Гайденко. Трагедія естетизму).

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Яку роль у становленні науки естетики відіграв німецький мислитель Олександр-Готліб Баумгартен?
2. Як піфагорійці розуміли гармонію?
3. Значення понять “мімесис”, “калокагатія”, “катарсис”.
4. Роль категорії “міра” в античній естетиці.
5. Як античне поняття прекрасного пов’язане з ідеєю “золотого перерізу”?
6. Прокоментуйте вислів Августина Аврелія: “Немає нікого, хто б до нас, християн, був ближче, ніж платоніки”.
7. Вплив теології на формування середньовічної естетики.
8. Як ви розумієте тезу про канонічність і символізм середньовічного мистецтва?
9. Роль поняття “світло” у середньовічній естетиці.
10. Назвіть найкрасивіший (на Ваш погляд) вірш. Вибір обґрунтуйте.
11. Що означає *studia humanitatis*?
12. Особливість ренесансного гуманізму.
13. Що таке лінійна перспектива?
14. Особливість північного Відродження.
15. Прокоментуйте вислів І. Канта про те, що Просвітництво — це здатність користуватися власним розумом.
16. Зв’язок раціоналізму (картезіанства) як філософської течії з класицизмом як естетичною доктриною.
17. Основні ідеї трактату Буало “Мистецтво поетичне”.
18. Особливість кантового розуміння природи генія.
19. Відмінність понять “мета” і “ідеал”.
20. Значення термінів “символ”, “алегорія”, “метафора”.
21. Що означає теза “свобода — це відповідальність”?
22. Роль художньої критики в художньому житті суспільства.
23. Що означає теза “мистецтво — це інтерпретація”?
24. Як співвідносяться національне і загальнолюдське в мистецтві? Обґрунтуйте свою думку, проаналізувавши конкретний твір.
25. Наведіть зразки нереалістичного мистецтва (абстракціонізм, експресіонізм, сюрреалізм). Обґрунтуйте власне ставлення до них.

26. Естетика Романтизму: загальна характеристика.
27. Синтез мистецтв у художній системі романтизму.
28. Романтизм в опозиції класицизму.
29. Передромантизм: творчість Руссо, готичний роман, Sturm und Drang.
30. Європейська лірична поезія доби романтизму.
31. Мистецтво поезії: мета й художні засоби з позицій класицистів і романтиків.
32. Романтична іронія.
33. Чому середньовічну скульптуру і архітектуру називають “Біблією в камені”?
34. Естетичний ідеал середньовічного лицарства.
35. Гуманізм як принцип культури Відродження.
36. Зворотний бік ренесансного титанізму (О. Лосєв “Естетика Відродження”).
37. Доба Ренесансу: уявлення про ідеальну людину (Б. Кастільоне “Книга придворного”).
38. Ренесансний антропоцентризм (Піко делла Мірандола “Про гідність людини”).
39. Християнство очима романтика (Шатобріан “Теній християнства”).
40. Італійське Відродження: портретний живопис як втілення гуманістичного ідеалу.
41. Естетика Леонардо да Вінчі: “живопис є наука” (Леонардо да Вінчі “Книга про живопис”).
42. Ренесансний універсализм: життя і творчість Леонардо да Вінчі.
43. Що символізує “вертикалізм” готичної архітектури?
44. Вплив Реформації на виникнення стилю барокко.
45. Як пов’язані раціоналізм філософії Декарта і художні особливості французького класицизму?
46. Естетика французького класицизму.
47. Етичний ідеал Жана Расіна (трагедія “Андромаха”).
48. Художні особливості мистецтва Північного Відродження (Нідерланди, Німеччина, Франція).
49. Риси стилю барокко: загальна характеристика.
50. Синтез мистецтв у художній системі барокко.
51. Архітектура італійського барокко (Берніні, Борроміні).
52. Е. Тезауро – провідний теоретик барокко.
53. Французький класицизм XVII ст.: загальна характеристика.

54. Французькі моралісти XVII ст.: Ларошфуко, Лабрюйєр, Паскаль.
55. Етика Спінози.
56. Етика і естетика французьких просвітників-енциклопедистів: загальна характеристика.
57. Етика протестантизму.
58. Чому етику доби античності можна назвати “етикою свободи”, а християнську етику — “етикою любові”? Поясніть відмінність етичних доктрин, аналізуючи проблему самогубства.
59. Жанр опери як зразок синтезу мистецтв в естетиці романтизму.
60. Естетика Ф. Шеллінга.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Тестові завдання передбачають визначення рівня знань студентів з дисципліни “Естетика і етика”. Студенти повинні виконати один з варіантів: підкреслити або обвести кружечком правильну відповідь.

Оцінку “відмінно” студент одержує тоді, коли правильно відповість на 9–10 питань; “добре” — на 7–8; “задовільно” — на 4–6; “незадовільно” — менш як 4. Номер варіанта тестового завдання збігається з останньою цифрою номера залікової книжки студента. Якщо остання цифра номера “0”, виконують варіант 10.

Варіант 1

1. Естетика — це:

- 1) наука про людську поведінку;
- 2) теорія моральності;
- 3) філософія мистецтва, зокрема філософія прекрасного;
- 4) моральна філософія;
- 5) розділ етики.

2. Зазначте категорії етики:

- 1) прекрасне, потворне;
- 2) добро, зло;
- 3) загальне, особливе;
- 4) трагічне, комічне;
- 5) доцільне, недоцільне.

3. Першим з філософів античності на соціальну природу людини вказав:

- 1) Епікур;
- 2) Геракліт;

- 3) Арістотель;
- 4) Фалес;
- 5) Анаксимандр.

4. Ідеальна людина за часів Відродження — це:

- 1) учений-дослідник;
- 2) творча особистість, митець;
- 3) мандрівник;
- 4) аскет;
- 5) селянин.

5. Концепцію “втєчі від свободи” у XX ст. запропонував:

- 1) А. Швейцер;
- 2) П. Флоренський;
- 3) М. Бердяєв;
- 4) Е. Фромм;
- 5) З. Фрейд.

6. Етика — це:

- 1) теорія мистецтва;
- 2) моральна філософія;
- 3) розділ естетики;
- 4) наука про прекрасне;
- 5) наука про державу.

7. Термін “етика” походить з такої мови:

- 1) іврити;
- 2) латини;
- 3) давньогрецької;
- 4) німецької;
- 5) англійської.

8. Середньовічне уявлення про прекрасне — це:

- 1) втілення Бога;
- 2) довершена форма;
- 3) багатство змісту;
- 4) гармонійність;
- 5) таємничість.

9. Необхідною умовою щастя в етиці Г. Сковороди є така:

- 1) багатство;
- 2) незалежність;
- 3) праця;
- 4) влада;
- 5) чутливість.

10. Твердження: “Найбільша розкіш – розкіш людського спілкування” належить:

- 1) Ж. Сартру;
- 2) А. Камю;
- 3) Ф. Ніцше;
- 4) А. де Сент-Екзюпері;
- 5) Е. Фромму.

Варіант 2

1. Зазначте категорії естетики:

- 1) трагічне, комічне;
- 2) доцільне, недоцільне;
- 3) щастя, сенс життя;
- 4) раціональне, ірраціональне;
- 5) загальне, особливе.

2. Етика як наука виокремилась:

- 1) за часів античності;
- 2) у IX ст.;
- 3) у XIII ст.;
- 4) за часів середньовіччя;
- 5) у XVIII ст.

3. Згідно з вченням Арістотеля мистецтво – це:

- 1) наслідування природи;
- 2) відтворення внутрішнього світу митця;
- 3) джерело насолоди;
- 4) засіб пізнання світу;
- 5) джерело влади.

4. Провідною ідеєю естетики класицизму є така:

- 1) боговтілення;
- 2) містицизм;
- 3) влада розуму;
- 4) сильні пристрасті;
- 5) гедонізм.

5. Провідною ідеєю етики А. Швейцера є така:

- 1) антропоцентризм;
- 2) гуманізм;
- 3) благоговіння перед життям;
- 4) раціоналізм;
- 5) персоналізм.

6. Можливість поєднання етики та естетики в одну дисципліну зумовлює:

- 1) тотожність термінології;
- 2) подібна проблематика;
- 3) єдність істини, добра та краси;
- 4) спільне походження;
- 5) традиція викладання.

7. Термін “естетика” походить з такої мови:

- 1) іврити;
- 2) латини;
- 3) німецької;
- 4) давньогрецької;
- 5) англійської.

8. За античними уявленнями досконала людина – це:

- 1) аскет;
- 2) воїн-володар;
- 3) моральні чесноти;
- 4) фізична досконалість;
- 5) поєднання фізичної та моральної досконалості.

9. Провідний жанр мистецтва за часів Відродження:

- 1) література;
- 2) театр;
- 3) музика;
- 4) живопис;
- 5) архітектура.

10. Представниками естетики німецького романтизму є такі:

- 1) Маркс, Фейербах;
- 2) Шефтсбері, Гоббс;
- 3) Новаліс, Шеллінг;
- 4) Юм, Декарт;
- 5) Бюхнер, Фогт.

Варіант 3

1. Естетика як наука виокремилась:

- 1) за часів античності;
- 2) за часів середньовіччя;
- 3) у XV ст.;
- 4) у XVIII ст.;
- 5) у XIX ст.

2. Перші класичні наукові праці в галузі етики належать:

- 1) Сократу;
- 2) Демокріту;
- 3) Ціцерону;
- 4) Арістотелю;
- 5) Платону.

3. Етичний ідеал Середньовіччя – це:

- 1) працьовитий селянин;
- 2) могутній володар;
- 3) творча особливість, митець;
- 4) монах-аскет;
- 5) лицар-воїн.

4. Провідним теоретиком французького класицизму є такий:

- 1) Сен-Сімон;
- 2) Паскаль;
- 3) Расін;
- 4) Буало;
- 5) Лафонтен.

5. Найвищий рівень в естетичній ієрархії романтизму посідає:

- 1) література;
- 2) живопис;
- 3) музика;
- 4) архітектура;
- 5) скульптура.

6. Термін “естетика” запропонував:

- 1) Гораций;
- 2) Платон;
- 3) Фома Аквінський;
- 4) Баумгартен;
- 5) Фіхте.

7. Провідним жанром мистецтва за часів середньовіччя є такий:

- 1) живопис;
- 2) архітектура;
- 3) музика;
- 4) література;
- 5) скульптура.

8. Світоглядна основа стилю барокко – це:

- 1) протестантизм;
- 2) контрреформація;
- 3) раціоналізм;
- 4) гуманізм;
- 5) містицизм.

9. Гуманізм – це принцип культури:

- 1) середньовіччя;
- 2) відродження;
- 3) античності;
- 4) просвітництва;
- 5) романтизму.

10. Провідними посталями естетики екзистенціалізму є такі:

- 1) Сартр, Камю;
- 2) Брехт, Джойс;
- 3) Іонеско, Піранделло;
- 4) Кафка, Набоков;
- 5) Барт, Дерріда.

Варіант 4

1. Найгуманнішим є такий державний устрій:

- 1) деспотія;
- 2) тиранія;
- 3) абсолютна монархія;
- 4) конституційна монархія;
- 5) республіка.

2. Г. Гегель класичним називав такий суспільний стан, коли:

- 1) цілі та цінності колективу домінують над цілями і цінностями індивіда;
- 2) цілі і цінності індивіда домінують над цілями і цінностями колективу;
- 3) цілі і цінності індивіда перебувають у рівновазі з цілями і цінностями колективу;
- 4) інтереси держави вищі над усе;
- 5) інтереси індивіда вищі над усе.

3. Естетичним ідеалом класицизму є такий:

- 1) середньовіччя;
- 2) античність;

- 3) відродження;
- 4) барокко;
- 5) ман'єризм.

4. Утопія – це:

- 1) місце, якого не існує;
- 2) щаслива країна;
- 3) ідеальна держава;
- 4) довершене суспільство;
- 5) недосяжна мрія.

5. Моральною доктриною Л. Толстого є така:

- 1) любов до ближнього;
- 2) фаталізм;
- 3) непротивлення злу насильством;
- 4) активний опір насильству;
- 5) самовдосконалення.

6. Олександра Македонського виховував:

- 1) Епіктет;
- 2) Епікур;
- 3) Сократ;
- 4) Арістотель;
- 5) Платон.

7. Найвище місце в естетичній ієрархії класицизму посідає:

- 1) живопис;
- 2) скульптура;
- 3) поезія;
- 4) архітектура;
- 5) музика.

8. Золотим правилом моральності є таке:

- 1) око за око, зуб за зуб;
- 2) пізнай себе;
- 3) чого не любиш в інших, того й сам не роби;
- 4) люби ближнього як себе;
- 5) не протиставляй злomu.

9. Природа людини є такою:

- 1) сталою;
- 2) абсолютно мінливою;
- 3) єдністю сталості й мінливості;
- 4) незбагненою;
- 5) що визначається інстинктами.

10. В етиці Е. Фромма сенс життя полягає в такому:

- 1) розкритті творчих потенцій людини;
- 2) боротьбі зі злом;
- 3) самовдосконаленні;
- 4) нагромадженні багатства;
- 5) нагромадженні мудрості.

Варіант 5

1. Головним етичним принципом давньокитайської філософії є такий:

- 1) недіяння;
- 2) самовдосконалення;
- 3) злиття з природою;
- 4) покора долі;
- 5) шанобливість до людей похилого віку.

2. Французькими моралістами XVII ст. були:

- 1) Корнель, Расін;
- 2) Декарт, Гассенді;
- 3) Ларошфуко, Лабрюйєр;
- 4) Пуссен, Лоррен;
- 5) Ватто, Ланкре.

3. Естетичний ідеал романтизму – це:

- 1) античність;
- 2) середньовіччя;
- 3) відродження;
- 4) рококо;
- 5) барокко.

4. Вислів “Краса рятує світ” належить:

- 1) Л. Толстому;
- 2) О. Пушкіну;
- 3) Ф. Достоевському;
- 4) А. Швейцєру;
- 5) М. Рєрїху.

5. Найвидатнішим майстром сюрреалістичного живопису XX ст. був:

- 1) В. Кандїнський;
- 2) К. Малєвич;
- 3) А. Матїс;
- 4) С. Далї;
- 5) М. Ернст.

6. Зазначте, що є основою моральності в етиці І. Канта:

- 1) істина;
- 2) доцільність;
- 3) добра воля;
- 4) краса;
- 5) користь.

7. Етична доктрина християнства полягає в такому:

- 1) підкоряйся владі;
- 2) кесарю — кесарево, а богові — богово;
- 3) люби ближнього як себе;
- 4) не протиставляй злomu;
- 5) пізнай себе.

8. Головною ідеєю естетики класицизму є така:

- 1) добре мистецтво твориться за правилами;
- 2) мистецтво — це втілення Бога;
- 3) мистецтво — це засіб пізнання світу;
- 4) мистецтво — втілення внутрішнього світу митця;
- 5) мистецтво — це наслідування природи.

9. Головна ідея твору Ж. Ж. Руссо “Розвідка про науки й мистецтва” (1750 р.) полягає в тому, що розвиток наук і мистецтв:

- 1) поліпшує людську моральність;
- 2) не впливає на моральність;
- 3) погіршує моральність;
- 4) підносить людину над природою;
- 5) сприяє зміцненню державності.

10. Провідними постатями естетики критичного реалізму є такі:

- 1) Новіков, Карамзін;
- 2) Мерзляков, Войцехович;
- 3) Норвід, Словацький;
- 4) Чернишевський, Добролюбов;
- 5) Погодін, Галич.

Варіант 6

1. Зазначте, що є предметом етики:

- 1) мораль;
- 2) справедливість;
- 3) доцільність;
- 4) право;
- 5) добродесність.

2. Зазначте кредо Сократа:

- 1) будь мужнім;
- 2) не чини кривди;
- 3) я знаю, що я нічого не знаю;
- 4) я знаю, що я не досконалий;
- 5) корися владі.

3. Зазначте світоглядну основу картезіанства:

- 1) відчуваю, отже, існую;
- 2) страждаю, отже, існую;
- 3) думаю, отже, існую;
- 4) пам'ятаю, отже, існую;
- 5) кохаю, отже, існую.

4. Вчення про основоположний моральний обов'язок — категоричний імператив — належить:

- 1) Шеллінгу;
- 2) Фіхте;
- 3) Гегелю;
- 4) Канту;
- 5) Шлегелю.

5. Твердження “Естетика — етика майбутнього” належить:

- 1) Фадееву;
- 2) Гладкову;
- 3) Горькому;
- 4) Буніну;
- 5) Толстому.

6. Висловів “Людина є те, що вона робить” належить:

- 1) Канту;
- 2) Шлейермахеру;
- 3) Гегелю;
- 4) Марксу;
- 5) Фейербаху.

7. Зазначте основу християнської моралі:

- 1) заповіді Мойсея;
- 2) парадокси Тертуліана;
- 3) твори Аврелія Августина;
- 4) трактати Орігена;
- 5) твори Сімеона Нового Богослова.

8. Концепція гармонійного поєднання етики та політики належить:

- 1) Геракліту;
- 2) Демокріту;
- 3) Протагору;
- 4) Арістотелю;
- 5) Карнеаду.

9. Концепцію граничного розмежування політики і етики обґрунтував:

- 1) Чезаре Борджіа;
- 2) Лоренцо Валла;
- 3) Джордано Бруно;
- 4) Нікколо Макіавеллі;
- 5) Бальдасаре Кастільоне.

10. Вислів “Щастя – це боротьба” належить:

- 1) Марксу;
- 2) Енгельсу;
- 3) Леніну;
- 4) Бакуніну;
- 5) Кропоткіну.

Варіант 7

1. Твердження “Людина є тайна” належить:

- 1) Т. Шевченку;
- 2) М. Гоголю;
- 3) Ф. Достоєвському;
- 4) Г. Сковороді;
- 5) І. Котляревському.

2. Зазначте, що означає термін “калокагатія”:

- 1) поєднання благочестя і розуму;
- 2) поєднання фізичної і моральної досконалості;
- 3) поєднання поваги до законів і стабільності в суспільстві;
- 4) поєднання військової дисципліни та ксенофобії.

3. Зазначте, як називається система виховання у Стародавній Греції:

- 1) метропатія;
- 2) плеонаксія;
- 3) пайдейя;
- 4) пролепсіс;
- 5) діанойя.

4. До найвидатніших представників романтизму у французькому малярстві належать:

- 1) Ватто, Ланкре;
- 2) Буше, Фрагонар;
- 3) Пуссен, Лоррен;
- 4) Енгр, Давід;
- 5) Жеріко, Делакруа.

5. Зазначте філософське підґрунтя класицизму:

- 1) сенсуалізм;
- 2) позитивізм;
- 3) картезіанство;
- 4) прагматизм.

6. Класицизм XVIII ст. наслідував:

- 1) барокко;
- 2) ренесанс;
- 3) античність;
- 4) середньовіччя.

7. Зазначте, у творчості якого з митців відбився крах ренесансного ідеалу людини:

- 1) Рафаеля;
- 2) Леонардо;
- 3) Мікеланджело;
- 4) Боттічеллі;
- 5) Джорджоне.

8. Зазначте, яку добу в історії європейської культури можна назвати "добою зору":

- 1) античність;
- 2) ренесанс;
- 3) Просвітництво;
- 4) середньовіччя;
- 5) барокко.

9. Зазначте провідну ідею естетики барокко:

- 1) наслідування природи;
- 2) втілення Бога;
- 3) зближення далеких ідей;
- 4) зміцнення державності.

10. Зазначте, в якій європейській країні виник імпресіонізм:

- 1) Британії;
- 2) Голландії;

- 3) Іспанії;
- 4) Франції;
- 5) Італії.

Варіант 8

1. Гомерова етика найвищою метою життя проголошує:

- 1) багатство;
- 2) владу;
- 3) славу;
- 4) любов;
- 5) мудрість.

2. Гедонізм – етична доктрина, що проголошує найвищою цінністю:

- 1) любов;
- 2) владу;
- 3) насолоду;
- 4) мудрість;
- 5) знання.

3. Прагматизм – це:

- 1) етика любові;
- 2) етика благоговіння перед життям;
- 3) етика користі;
- 4) етика насолоди;
- 5) етика обов'язку.

4. Зазначте найвидатніших представників римського стоїцизму:

- 1) Епіктет, Марк Аврелій;
- 2) Гораций, Овідій;
- 3) Август, Траян;
- 4) Калігула, Нерон;
- 5) Ювенал, Марціал.

5. Зазначте, яка країна є батьківщиною романтизму:

- 1) Англія;
- 2) Франція;
- 3) Німеччина;
- 4) Іспанія;
- 5) Італія.

6. Зазначте, в якій європейській країні в XVII ст. класицизм став цілісним художнім напрямом:

- 1) Англії;
- 2) Франції;
- 3) Італії;
- 4) Голландії;
- 5) Німеччині.

7. Зазначте найвидатніших представників класицизму у французькому малярстві:

- 1) Мане, Ренуар;
- 2) Моне, Коро;
- 3) Буше, Фрагонар;
- 4) Пуссен, Давид;
- 5) Ватто, Ланкре.

8. Зазначте філософське підґрунтя стилю рококо:

- 1) раціоналізм;
- 2) сенсуалізм;
- 3) позитивізм;
- 4) прагматизм;
- 5) містицизм.

9. Зазначте, як Блез Паскаль характеризував людину:

- 1) міра всіх речей;
- 2) богоподібна істота;
- 3) краса Всесвіту;
- 4) тростинка, що думає;
- 5) славетний майстер.

10. “Листи про естетичне виховання” написав:

- 1) Вольтер;
- 2) Кант;
- 3) Гете;
- 4) Шиллер;
- 5) Шеллінг.

Варіант 9

1. Зазначте, хто з давньогрецьких філософів обґрунтував доктрину гедонізму:

- 1) Діоген Лаертський;
- 2) Зенон з Кітіону;
- 3) Діоген Сінопський;

- 4) Фалес Александрійський;
- 5) Арістіпп з Кірени.

2. Основа етики Сократа–Платона така: “щоб чинити добро, потрібно...”:

- 1) знати, що є добро;
- 2) знати закони держави;
- 3) бути побожним;
- 4) бути мужнім;
- 5) бути справедливим.

3. Зазначте найвище благо в етиці Епікура:

- 1) любов;
- 2) дружба;
- 3) насолода;
- 4) взаєморозуміння;
- 5) мудрість.

4. Зазначте, яку добу в історії європейського мистецтва можна назвати “добою слуху”:

- 1) античність;
- 2) середньовіччя;
- 3) Відродження;
- 4) барокко;
- 5) Просвітництво.

5. Зазначте основу християнської етики:

- 1) розум;
- 2) воля;
- 3) любов;
- 4) надія;
- 5) мудрість.

6. Зазначте провідну ідею естетики Ренесансу:

- 1) влада розуму;
- 2) наслідування природи;
- 3) втілення Бога;
- 4) зміцнення державності.

7. Найповніше ренесансний ідеал “універсальної людини” втілений у постаті:

- 1) Миколи Кузанського;
- 2) Данте Аліґ'єрі;
- 3) Піко делла Мірандоли;
- 4) Леонардо да Вінчі;
- 5) Джордано Бруно.

8. Зазначте, який мистецький жанр найкраще втілює романтичний принцип синтезу мистецтв:

- 1) поезія;
- 2) живопис;
- 3) опера;
- 4) архітектура;
- 5) скульптура.

8. Зазначте, який літературний жанр досяг найвищого розквіту в XIX ст.:

- 1) ода;
- 2) байка;
- 3) роман;
- 4) комедія;
- 5) трагедія.

9. Зазначте, кому належить концепція аполонічного та діонісійського начал у культурі:

- 1) Шопенгауеру;
- 2) Ніцше;
- 3) Веберу;
- 4) Адорно;
- 5) Бахтіну.

10. Зазначте, хто з культурологів XXст. обґрунтував концепцію мистецтва як гри:

- 1) С. Аверінцев;
- 2) О. Лосєв;
- 3) Й. Хейзінга;
- 4) А. Тойнбі;
- 5) Р. Гвардіні.

Варіант 10

1. Зазначте, хто з давньогрецьких філософів заснував стоїцизм:

- 1) Зенон;
- 2) Епікур;
- 3) Арістотель;
- 4) Анаксимандр;
- 5) Сократ.

2. Зазначте першого дослідника людських характерів:

- 1) Епікур;
- 2) Теофраст;

- 3) Парменід;
- 4) Протагор;
- 5) Демокріт.

3. Зазначте, в якому діалозі Платона постає проблема прекрасного:

- 1) “Парменід”;
- 2) “Федр”;
- 3) “Бенкет”;
- 4) “Горгій”;
- 5) “Іон”.

4. Зазначте, хто запропонував термін “Відродження”:

- 1) Тіціан;
- 2) Альберті;
- 3) Мор;
- 4) Вазарі;
- 5) Сфорца.

5. Зазначте культуру доби Відродження:

- 1) монологічна;
- 2) діалогічна;
- 3) містична;
- 4) раціоналістична.

6. Трактат Джованні Піко делла Мірандола “Про гідність людини” написав у добу:

- 1) античності;
- 2) середньовіччя;
- 3) відродження;
- 4) просвітництва;
- 5) барокко.

7. Найвище місце в естетичній ієрархії Ренесансу посідає:

- 1) скульптура;
- 2) поезія;
- 3) музика;
- 4) живопис.
- 5) архітектура.

8. Провідним теоретиком барокко вважається:

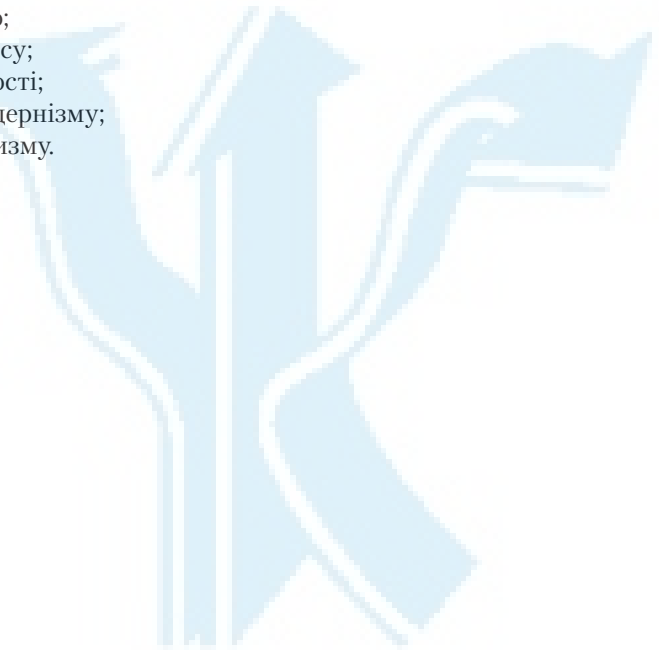
- 1) Марчелло;
- 2) Монті;
- 3) Тезауро;
- 4) Арчімбольдо;
- 5) Берніні.

9. Провідна ідея етики класицизму така:

- 1) гедонізм;
- 2) прагматизм;
- 3) утилітаризм;
- 4) самозречення в ім'я держави;
- 5) самореалізація особистості.

10. Коллаж як метод художньої творчості притаманний добі:

- 1) барокко;
- 2) ренесансу;
- 3) античності;
- 4) постмодернізму;
- 5) романтизму.



СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Августин Аврелий*. Исповедь. — М., 1997.
2. *Аристотель*. Сочинения: В 4 т. — М., 1977–1983.
3. *Барг М. А.* Эпохи и идеи. Становление историзма. — М., 1987.
4. *Баткин Л. М.* Итальянское Возрождение. Проблемы и люди. — М., 1995.
5. *Бердяев Н. А.* Смысл истории. — М., 1990.
6. *Бердяев Н. А.* Философия свободы. Смысл творчества. — М., 1989.
7. *Библия*. Книги Священного писания Ветхого и Нового Завета канонические. — Минск, 1993.
8. *Борев Ю. Б.* Эстетика. — М., 1988.
9. *Буало Н.* Поэтическое искусство. — М., 1957.
10. *Вазари Дж.* Жизнеописания наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих. — М., 1971.
11. *Валери П.* Об искусстве. — М., 1993.
12. *Ванслов В. В.* Эстетика романтизма. — М., 1966.
13. *Вебер М.* Протестантська етика і дух капіталізму. — К., 1994.
14. *Гайденок П. П.* Трагедия эстетизма. — М., 1970.
15. *Гегель Г. В. Ф.* Эстетика: В 4 т. — М., 1968–1973.
16. *Гейзенберг В.* Смысл и значение красоты в точных науках // *Вопр. философии*. — 1979. — № 12.
17. *Гейзинга Й.* Homo Ludens. — К., 1994.
18. *Гнедич П. П.* Всемирная история искусств. — Л., 1996.
19. *Голенищев-Кутузов И.* Буало барокко // *Романские литературы*. — М., 1976.
20. *Гораций Квинт Флакк*. Собрание сочинений. — СПб., 1993.
21. *Гриненко Г. В.* Хрестоматия по истории мировой культуры. — М., 1998.
22. *Гулыга А. В.* Немецкая классическая философия. — М., 1984.
23. *Гулыга А. В.* Принципы эстетики. — М., 1987.
24. *Гулыга А. В.* Эстетика Канта // *И. Кант. Критика способности суждения*. — М., 1994.
25. *Гуревич А. Я.* Категории средневековой культуры. — М., 1984.
26. *Гуревич А. Я.* Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства. — М., 1990.
27. *Гусейнов А. А., Апресян Р. Г.* Этика. — М., 1998.

28. *Гусейнов А. А., Иррлиць Г.* Краткая история этики. — М., 1989.
29. *Данилова И. Е.* Искусство средних веков и Возрождения. — М., 1984.
30. *Даниэль С. М.* Искусство видеть. — Л., 1990.
31. *История европейской культуры / Авт.-сост. А. В. Пустовит.* — К., 2002.
32. *Кривцун О. А.* Эстетика. — М., 1998.
33. *Лессинг Г. Э.* Лаокоон. — М., 1957.
34. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Софисты. Сократ. Платон. — М., 1969.
35. *Лосев А., Шестаков В.* История эстетических категорий. — М., 1966.
36. *Лосев А. Ф.* Эстетика Возрождения. — М., 1978.
37. *Малахов В. А.* Этика. — К., 1996.
38. *Платон.* Собр. соч.: В 4 т. — М., 1980.
39. *Шеллинг Ф.* Философия искусства. — М., 1966.
40. *Фромм Э.* Психоанализ и этика. — М., 1993.
41. *Фромм Э.* Искусство любить. — М., 2001.

Додаткова

42. *Асеев Ю.* Шедевры світової архітектури. — К., 1982.
43. *Білецький П.* У контексті світового авангарду. — К., 1990.
44. *Бозословский М.* Парадоксы культуры XX столетия. — Харьков, 2000.
45. *Винничук Л.* Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима. — М., 1988.
46. *Григорович В.* Великие музыканты Западной Европы. — М., 1982.
47. *Грищенко В.* Культура эпохи Просвітництва. — К., 1994.
48. *Єфименко В.* Культура середньовіччя. Культура Відродження. — К., 1994.
49. *Зубов В.* Леонардо да Винчи. — М., 1982.
50. *Иванов К.* Многоликое средневековье. — М., 1996.
51. *Ивбулис В.* Модернизм и постмодернизм. — М., 1988.
52. *Иванов К.* Трубадуры, труверы и миннезингеры. — М., 1997.
53. *Історія української та зарубіжної культури.* — К., 1999.
54. *Кантор А.* Изобразительное искусство XX века. — М., 1973.
55. *Карсавин Л.* Культура средних веков. — К., 1995.
56. *Корінний М.* Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури. — К., 2000.

57. *Краснодембський З.* На постмодерністських роздоріжжях культури. — К., 2000.
58. *Крип'якевич І.* Історія української культури. — К., 1999.
59. *Куликова І.* У истоков модернизма. — М., 1980.
60. *Культура народів Центральної и Юго-Восточной Европы XVIII–XIX вв.* — М., 1990.
61. *Куманецкий К.* История культуры Древней Греции и Рима. — М., 1990.
62. *Ліндсей Д.* Коротка історія культури від доісторичних часів до доби Відродження. — К., 1995.
63. *Лінч Джозеф.* Середньовічна церква. — К., 1994.
64. *Лозовий О.* Основи художньої культури. — Харків, 1997.
65. *Лосев І.* Історія і теорія світової культури. Європейський контекст. — К., 1995.
66. *Лотман Ю.* Беседы о культуре. — М., 1994.
67. *Лотман Ю.* Феномен культуры. — М., 1978.
68. *Макаров А.* Світло українського барокко. — К., 1994.
69. *Митці України:* Енциклопедичний довідник. — К., 1992.
70. *Нейхардт О., Шишова І.* Сім чудес світу. — Одеса, 1996.
71. *Ничкало С.* Мистецтвознавство: Короткий тлумачний словник. — К., 1999.
72. *Обломиевский Д.* Французский классицизм. — М., 1988.
73. *Підлісна Г.* Світ античної культури. — К., 1889.
74. *Полікарпов В.* Лекції з історії світової культури. — К., 2000.
75. *Постмодерн* в філософії, науці, культурі. — Харків, 2000.
76. *Тайлор Э.* Первобытная культура. — М., 1989.
77. *Теорія та історія світової і вітчизняної культури.* — Л., 1992.
78. *Шейко В.* Історія художньої культури. Первісність. Стародавній світ. — Харків, 1999.
79. *Юхвидин П.* Мировая художественная культура. — М., 1996.

ЗМІСТ

| | |
|-------------------------------|----|
| Пояснювальна записка..... | 3 |
| План самостійної роботи..... | 3 |
| Теми для рефератів..... | 5 |
| Питання для самоконтролю..... | 7 |
| Тестові завдання..... | 9 |
| Список літератури..... | 27 |

Відповідальний за випуск *А. Д. Везеренко*
Редактор *Л. С. Тоболіч*
Комп'ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-3943

Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.
Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*